shoe, fish hooks, etc. A fragment of a 20th-century masonry wall was also unearthed. The street horizons that existed during the 16th–17th centuries were recorded during the investigation of Tomo Street.

KUDIRKOS NAUMIESTIS

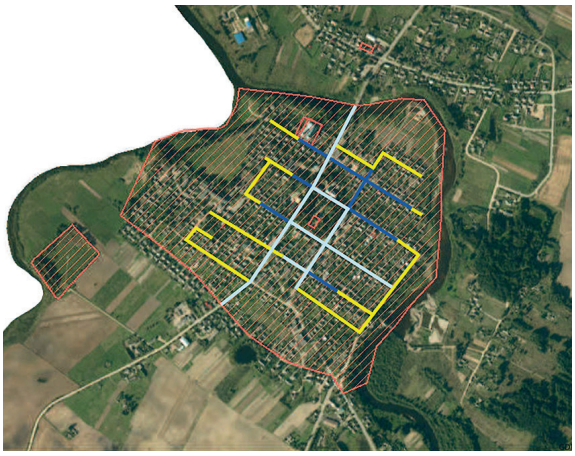
Birutė Lisauskaitė

Žvalgomieji tyrimai Kudirkos Naumiestyje

2015 m. buvo tęsiami dar 2011 m. pradėti žvalgomieji tyrimai Kudirkos Naumiesčio istorinio centro (UK 17093) teritorijoje, numatytų vandentiekio bei fekalinės nuotekynės tinklų įrengimo vietose, S. Dariaus ir S. Girėno, Varpo, Tiesos, Šešupės, Kranto, Vytauto, Vilties ir Bažnyčios gatvių atkarpose. 2015 m. buvo iškasti 45 žvalgomieji šurfai, kurių bendras plotas – 123,75 m².

Manoma, kad Kudirkos Naumiestis, esantis tarp Šešupės ir Širvintos upių, buvo pradėtas kurti Duliebaičių kaimo, minimo dar 1561 m. sudarytame Jurbarko ir Nova Volia (dabar Virbalio) inventoriuje, teritorijoje 1639–1643 m. laikotarpiu. 1643 m. kovo 26 d. miestui buvo suteiktos savivaldos teisės, leista rinktis turgams, sudaryti magistratą, teismą ir statyti rotušę, krautuves šalia jos bei steigti cechus. Kudirkos Naumiestyje, kaip ir kituose XVI a. II pusės – XVII a. miestuose, buvo stačiakampį gatvių tinklą formuojanti ne tik centrinė keturkampė aikštė, bet ir keturkampiai kvartalai. Toks planas išliko iki šiol.

Miesto, įsikūrusio Šešupės ir Širvintos upių apsuptame pusiasalyje, teritorijos P ir PR bei

1 pav. Kudirkos Naumiesčio istorinio centro gatvių trasose aptikti kultūriniai sluoksniai: 1 – XVI a. II pusė; 2 – XVIII–XX a. I pusė; 3 – netirtos gatvių trasos. B. Lisauskaitės brėž.

Fig. 1. The cultural layers discovered on the street routes in the historical centre of Kudirkos Naumiestis: 1 – second half of the 16th century; 2 – 18th–first half of the 20th century; 3 – uninvestigated street routes

ŠV dalys iki pat XX a. vidurio buvo užliejamos šių upių potvynių metu. Ypač dideli potvyniai, minimi istoriniuose šaltiniuose, yra buvę 1831 ir 1919–1920 m. Jų palikti sąnašinio smėlio sluoksneliai archeologinių tyrimų metu rasti Varpo, Šešupės, Bažnyčios ir S. Dariaus ir S. Girėno gatvėse kastuose šurfuose.

XVI a. II pusėje suplanuotos miesto gatvės ir kvartalai buvo panašaus ilgio, tačiau bent jau iki XVIII a. II pusės gyvenama buvo arčiau centro arba sausesnėse gatvių dalyse: S. Dariaus ir S. Girėno gatvių PR dalies 250 m ilgio atkarpoje, t. y. nuo dabartinės Varpo gatvės iki sodybos S. Dariaus ir S. Girėno g. 3 (šurfo 41), o ŠV gatvės dalyje, nuo Tilto gatvės iki Širvintos pakrantės, – 95 m ilgio atkarpoje, Varpo gatvėje – nuo buvusios turgaus aikštės iki Bažny-

čios gatvės 115 m atkarpoje (šurfo 22), Bažnyčios gatvės dalyje nuo Varpo gatvės Šešupės link gyventa 68 m ilgio atkarpoje, t. y. dabartinių sklypų Bažnyčios g. 11–19 teritorijoje (iki šurfo 45). Bažnyčios gatvės ŠV dalyje, nuo Tilto gatvės iki Širvintos tako, buvo gyvenama 150 m atkarpoje, t. y. iki Bažnyčios g. 28A. ir t. t. Tik XIX a. buvo apgyvendinti visi XVI a. II pusėje suplanuoti kvartalai ir miesto pakraščiuose atsirado net naujų gatvių – Tiesos, Šešupės, Kranto, Vilties ir kt.

Tarybiniu laikotarpiu Varpo gatvės atkarpoje nuo S. Dariaus ir S. Girėno iki Bažnyčios gatvės ir Bažnyčios gatvėje 3–4 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus buvo pakloti fekalinės nuotekynės tinklai. Šiose gatvėse apie 3–3,5 m pločio trasų vietose (šurfai 25, 26, 36, 23, 24) kultūrinis sluoksnis ir gatvių grindiniai sunaikinti.

Pagal tyrimų metu gatvių trasose aptiktus radinius galima spėti, kad seniausia ir intensyviausiai XVI–XIX a. gyventa miesto dalis yra aplink miesto aikštę bei jos R bei PR pusė, Šešupės link, dabartinės V. Kudirkos, S. Dariaus ir S. Girėno bei dabartinės Bažnyčios gatvių PR atkarpa (1 pav.), buvusi Rusų gatvėje. Būtent šioje teritorijoje reikėtų ieškoti senojo Duliebaičių kaimo, minimo 1561 m. spalio 12 d. sudarytame Jurbarko ir Nova Volia (dabar Virbalio) inventoriuje.

The Field Evaluation in Kudirkos Naumiestis

In 2015, 45 test pits (a total of 123.75 m^2) were excavated. The lengths of the city's streets and blocks, which were laid out in the second half of the 16th century, were similar to the present-day lengths, but up until the second half of the 18th century, the houses were concentrated closer to the centre and the dryer parts of the streets. By the 19th century, all of the blocks laid out in the second half of the 16th century had been developed and new streets (Tiesos, Šešupės, Kranto, Vilties, etc.) had appeared on the city's periphery. Based on the finds discovered on the street routes during the investigation, it is possible to conjecture that the oldest and most intensively developed part of the city during the 16th–19th centuries was around the market square, on its E and SE sides, in the direction of the River Šešupė, the SE segments of present-day V. Kudirkos, S. Dariaus ir S. Girėno, and present-day Bažnyčios Streets (Fig. 1), and former Rusų Street.

MERKINĖ

Mantas Daubaras

Seinų gatvė 5

Merkinės miestelyje, Seinų g. 5 namo sklype žvalgymų ir detaliųjų tyrimų metu žvalgytas apie 3 m^2 plotas bei iki įžemio ištirtas vienas 2x2 m dydžio šurfas (iš viso 4 m^2 plotas). Žvalgymų metu būsimų pamatų vietoje buvo atidengtas ne ankstyvesnis nei XVIII a. akmenų grindinys, rištas kalkių skiediniu (1 pav.), bei keletas XVII–XIX a. keramikos fragmentų.

Detaliųjų tyrimų metu tirto šurfo (2 pav.) viršuje fiksuotas 1,4 m storio supiltinis sluoksnis su XVII–XX a. radiniais: buitine keramika, stiklinių indų bei langų stiklo fragmentais, pavieniais metaliniais radiniais bei XVIII a. datuojama balto molio pypkės įmova (3 pav.). Po šiuo supiltiniu sluoksniu šurfe buvo atidengtas iki 1 m storio nesuardytas kultūrinis sluoksnis, kuriame aptikta XVII–XVIII a. datuojamos žiestos glazūruotos bei neglazūruotos kerami-